

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ПРЕДМЕТ: РУСКИ ЈЕЗИК (други страни језик)

РАЗРЕД: ШЕСТИ (прва година учења)

СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА: 2

ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА: 72

ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

- Омогућавање развијања језичке компетенције ученика, што представља централни, незамјењиви аспект учења језика, посебно развијање комуникацијских способности ученика;
- Боље упознавање ученике са властитом културом, научити их да је цијене, али и да разумију и поштују друге културе;
- Омогућавање свим ученицима да уживају у учењу, да буду мотивисани за учење, да науче размишљати, те да се оспособе за даље учешће у самосталном, појединачном или групном учењу, раду или обуци;
- Припремање ученика за ефикасно и одговорно учешће у друштву, развијајући њихов позитиван став према културалним, вјерским и другим различитостима које су присутне у њиховом друштву, развијајући на тај начин коректно и праведно друштво, које ће да вреднује такве различитости;
- Омогућавање ученицима да развију самопоуздање и самопоштовање, чиме стварају претпоставке за срећнији живот испуњен задовољством;
- Развијање радозналости, самосталности и креативности код ученика;
- Подстицање ученика на лијепо понашање у школи и на јавним мјестима, као и у кругу њихових породица;
- Развијање љубави према природи и еколошке свијести ученика;
- Развијање принципа хуманог односа између полова;
- Омогућавање континуитета и повезаности учења, језичких вјештина на страном језику пратећи кривуљу когнитивног развоја дјете;
- Развијање способности критичког мишљења, аргументовања властитих ставова и рјешавања проблема, као и способности слушања и уважавања мишљења других.

ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНИ САДРЖАЈ

Ученици ће учити језик и проширивати свој вокабулар ослањајући се на знање стечено кроз учење других наставних предмета у оквиру планираних тема.

ИНТЕРКУЛТУРАЛНЕ ВЈЕШТИНЕ

Ученици ће:

- развијати способност споразумијевања на руском језику, те тако изграђивати поштовање према култури и народима у Русији;
- се навикавати да се на одговарајући начин понашају у комуникацији са припадницима културе о којој уче;
- научити да поштују традицију, обичаје, навике других људи, итд;
- упознавати са сличностима и различитостима између своје земље и земаља руског говорног подручја на подручју културе, едукације, слободног времена ученика, начина живљења, а у оквиру датих тема.

УЧЕЊЕ КАКО ТРЕБА УЧИТИ

Ученици ће учити да:

- буду одговорни, активни и истрајни у учењу руског језика;
- користе различите начине учења карактеристичне за учење страног језика;
- користе информационе технологије за учења руског језика;
- самостално користе уџбенике, рјечнике, граматике и друге приручнике;
- буду активни на часу, пажљиво слушају и примјењују упутства и препоруке наставника.

САДРЖАЈИ И ИСХОДИ ПРОГРАМА

Тема	Садржаји
Представљање и упознавање	Основни вокабулар везан за представљање, упознавање и ословљавање; појам отчества; Поздрављање при сусрету и расстанку у различитим дијеловима дана; лични подаци, изражавање поштовања
Породица	Чланови породице, представљање чланова породице (како се зову, старост)
Становање	Град/село, адреса; опис стана/куће: просторије у кући, основни намјештај
Пријатељи	Представљање, именовање (како се зове, колико има година, гдје живи, и сл.)
Школа	Школски прибор, наставни предмети, распоред часова; активности у учионици – основна упутства за рад и тражење допуштења (сједни, устани, обоји, слушај, могу ли...? и др).
Вријеме и годишња доба	Изражавање хронолошког времена, називи годишњих доба, мјесеци у години, дана у седмици, доба дана.
Свакодневни живот	Рутинске активности: пробудити се, ићи на спавање/у школу, умити се, опрати зубе; дијелови тијела, основни кућни послови, итд.

У табели није дат оквирни број часова за реализацију одређене теме. Наставник ће приликом планирања и припремања за наставни процес, узимајући у обзир факторе попут нивоа постигнућа ученика, нивоа сложености наставне теме и сл, одредити број часова који је потребан за реализацију појединих садржаја у оквиру неке теме. Преостали часови су предвиђени за писане провјере постигнућа.

Предложене теме су обавезни дио садржаја Наставног програма, али немају обавезујући карактер што се тиче редослиједа наставних цјелина нити повезивања поједине тематике с предложеним језичним структурама, што значи да их не треба схватити као градиво предвиђено за једну лекцију у уџбенику.

Исходи учења	Садржаји програма / Појмови	Корелација са другим наставним предметима
<p>РЕЦЕПЦИЈА</p> <p>Слушање и разумијевање Ученици ће моћи да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – разумију суштину или детаље текста (нпр. дијалог, причу, пјесму) који је уживо изговорен или су га послушали са аудио снимка; – извуку тражену информацију из слушаног материјала; – разумију упутства и језичке структуре потребне у учионици; – разумију разговор у учионици. <p>Ученици слушају текст и реагују вербално/ невербално нпр:</p> <ul style="list-style-type: none"> – цртају, разврстају слике, споје слике и текст/дијелове текста, означе тачне/нетачне изразе, одговоре на питања, допуне недовршене реченице и сл. 	<p>Ученици ће учити и користити:</p> <p>Гласовни систем руског језика самогласнике (а, э, ы/и, о, у) и самогласничка слова (а, э, ы, о, у, я, е, и, ё, ю), правила изговора појединих самогласника сугласнике (парне и непарне сугласничке фонеме, тврди и умекшани сугласници), правила изговора појединих сугласника (к, г, х, л, й, ж, ш, ч, щ) правила употребе меког и тврдог знака (меког знака за умекшавање и тврдог и меког знака као знакова за раздвајање) обезвучавање звучних и озвучавање безвучних сугласника</p>	<p>Корелација са предметима који се изучавају у другој тријади основне школе. Знања која се стичу у оквиру ових предмета доприносе бољем и успјешнијем развијању постигнућа и вјештина у области изучавања руског језика.</p>

Читање и разумијевање

Ученици читају кратке текстове у себи или наглас са правилном интонацијом и акцентом и реагују вербално/невербално. Моћи ће да:

- разумију значење прочитаног;
- извуку тражену информацију из прочитаног материјала;
- споје слике и текст/дијелове текста, означе тачне/нетачне изразе;
- поставе питања/дају одговоре;
- препричају прочитани краћи текст једноставним реченицама коришћењем новог вокабулара у конкретним примјерима и реченицама, и сл.

ПРОДУКЦИЈА

Говор

Ученици ће да:

- изговарају гласове и групе специфичне за руски језик, а којих нема у матерњем језику, и правилно интонирају ријечи, фразе и реченице;
- воде једноставне разговоре који се заснивају на темама о којима се расправљало;
- учествују у разговорима на тему;
- пјевају у групи на руском језику пјесме примјерене узрасту;
- играју по улогама;
- рецитију/драматизују текстове;
- дају/извршавају једноставне наредбе/упутства;
- постављају питања и дају одговоре, и сл.

Писање

Ученици ће да:

- примјењују ортографска правила писања;
- препричавају или преписују кратке текстове;
- самостално напишу кратак састав на већ познату тему, честитку, личну поруку, кратко писмо са личним подацима, и сл;
- допуњавају недовршене реченице, табеле, укврштенице, слажу испремјештане ријечи у смислене реченице, и сл.

Именице / Имена существительные:

број именица (једнина и множина) / число существительных

- (единственное и множественное);
- род именица / род существительных.

Замјенице / Местоимения:

- личне замјенице
- присвојне замјенице / притяжательные местоимения;
- употреба упитних замјеница *кто* и *что* / употребление вопросительных местоимений *кто* и *что*

Придјеве / Имена прилагательные:

- придјеви (једнина и множина) / прилагательные (единственное и множественное число);
- описни придјеви (род и број) у вези са темама/ качественные прилагательные (род и число).

Бројеве / Имена числительные:

- бројеви 1 – 100 / числительные 1 - 100;

Глаголе / Глаголы:

- заповједни начин /;
- инфинитив / инфинитив;
- прошло вријеме / прошедшее время;
- садашње вријеме / настоящее время;
- глаголи кретања (*идти-ходить, ехать-ездить*) основна правила употребе глагола кретања

Прилоге / Наречия:

- прилози за мјесто и правац нпр. там, здесь, туда, налево, направо, сюда, слева, справа / наречия места и направления: там, здесь, туда, налево, направо, сюда, слева, справа;
- прилози за вријеме / наречия

<p>Ученици ће моћи да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – поздраве и одговоре при сусрету и растанку, као и приликом честитања празника; – изразе захвалност, извињење; – успоставе контакт и одржавају га; – изразе слагање и неслагање; – представе себе, своју ужу породицу, пријатеља, мјесто гдје живи; – траже и даје основне информације о себи и другима; – наброје наставне предмете, искажу распоред часова, именују школски прибор; – броје до 100; – наброје и користе дане у седмици, мјесеце у години и годишња доба; – питају и кажу колико је сати; – опишу своје свакодневне активности; – наброје и опишу просторије у свом дому; – изразе основне просторне односе; – одговарају потврдно и одрично и постављају једноставна питања; – прате једноставна упутства. 	<p>времени;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ прилози за начин / наречия образа действия. <p>Приједлоге/ Предлози:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ приједлози: О, К, У, ДЛЈА, НА, В / предлози: О, К, У, ДЛЈА, НА, В. <p>Реченице:</p> <p>Основни ред ријечи у потврдној, одричној, упитној и заповједној реченици.</p> <p>Выражение принадлежности (у меня есть ..., у меня нет ...)</p>	
--	--	--

ДИДАКТИЧКА УПУТСТВА И ПРЕПОРУКЕ - СМЈЕРНИЦЕ ЗА НАСТАВНИКЕ

Настава руског језика у основној школи се усмјерава на когнитивно учење. Приликом реализације наставног процеса паралелно се развијају и усмена и писана комуникација. То значи да се пажња подједнако посвећује развоју свих језичких вјештина: слушању и читању у оквиру разумијевања, говорној интеракцији и продукцији, те писању и њима се приступа и на интегрисан и на индивидуалан начин.

У реализацији наставног процеса, у средишту пажње је ученик и процес учења. Наставник није више једини извор знања, него је, у складу са методолошким постулатима, модел и треба да упућује ученике да користе друге изворе знања и како да уче.

Атмосфера на часу треба да буде пријатна и радна, јер таква атмосфера дјелује подстицајно на ученике. Код ученика треба развијати демократске особине и осјећај за емпатију. Наставник треба да развија код ученика самопоуздање и независност, кооперативност, колаборативност, културу дијалога, толерантност, разумијевање и уважавање различитости, мултикултуралности и плурилингвализма, способност критичког мишљења, аргументовања властитих ставова и рјешавања проблема.

У наставном процесу, матерњи језик треба користити што је мање могуће, тј. само у ситуацијама када је то крајње неопходно., међутим у шестом разреду је готово немогуће да читав час тече на руском језику, јер је у питању прва година учења. Дакле, матерњи језик користи онда, када наставник сматра да је то потребно и оправдано.

Наставник треба да води рачуна да наставу реализује тако да је прилагођена различитим нивоима постигнућа ученика у одјељењу, као и различитим стиливима учења.

Приликом припремања за наставни процес и у његовој реализацији, наставници треба да користе разноврсне и савремене методе (метода демонстрације, илустрације, рада са текстом, разговора, рјешавања проблема, итд), облике рада (рад у пару, рад у групи, индивидуални рад, итд), типове задатака (подвучи, заокружи, допуни, напиши, допиши, итд) и расположива наставна средства (аудио и видео материјал, постери, рјечници, итд) што омогућава ученицима да увјежбају и што боље усвоје презентоване садржаје тј. развију и унаприједи језичке компетенције. Наставник треба да подстиче ученике да активно учествују у самом наставном процесу тако што ће им омогућити да и они генеришу неке од додатних материјала који се користе на часу. За овај узраст потребно је припремити много забавних активности. Забавне активности и игра помажу у успостављању опуштене атмосфере и климе повјерења.

Пожељно је да се руски језик што више користи као језик комуникације у одјељењу, али обавезно провјеравати колико су ученици разумјели од реченог. Упутства за активности, коментаре на ученички рад, треба постепено изражавати на руском језику да би се у учионици успоставио пријатан амбијент.

Успостављању пријатног амбијента може допринијети и уношење елемената руске културе у учионицу.

Слушање и разумијевање - Наставник треба да користи што разноврсније снимљене прилагођене материјале за слушање с циљем оспособљавања ученика да разумије природан говор и различите дијалекте стандардног говорног језика. Прије слушања наставник треба да одговарајућим активностима припреми ученике за успјешно прихватање нове теме и да усмјери њихову пажњу представљањем садржаја помоћу илустрација или фотографија, истицањем кључних ријечи и израза, као и постављањем различитог типа задатака које треба да ријеше током слушања. Такође, наставник треба осмислити и активности послје слушања и од ученика може тражити да ријеше одговарајуће задатке као што су одговори типа тачно/нетачно, уписивање ријечи или података који недостају, повезивање текста са сликама, одговарање на постављена питања, и сл.

Читање и разумијевање - За развијање ове вјештине треба користити разноврсне изворне прилагођене текстове уз кориштење одговарајуће технике читања. Разумијевање текста се може провјеравати за вријеме или након читања. За провјеравање разумијевања прочитаног текста треба користити разноврсне вјежбе типа допуњавања, повезивања, избора понуђеног одговора, одговора на питање, и сл.

За ове двије вјештине је потребно истаћи да ученици не морају разумјети цијели текст од ријечи до ријечи, али је потребно да разумију текст у глобалу и идентификују потребну информацију у тексту.

Говор - Препоручују се активности које омогућавају размјену знања, информација, идеја, мишљења, било да се ради о активностима дијалогског или монолошког типа. Пожељно је да у активностима учествује што више ученика (рад у пару/групи). Све мора бити прилагођено узрасту ученика, па је најважније водити рачуна да се говори полако.

Писање - За развијање ове вјештине може се користити писање по датом моделу. Наставник треба да одради квалитетну припрему, увод у писање састава по датом моделу, у смислу дефинисања и представљања рубрике, односно захтјева који треба да се испуне приликом писања састава. Ученицима треба указати на важност самог процеса писања и писаног изражавања. Писани текст треба да има одговарајућу форму, лексику, те граматичку, правописну, и интерпункцијску тачност. За развијање вјештине писања може се користити писање кратке поруке, попуњавање образаца, једноставних описа и сл.

У настави руског језика, за учење граматичких структура препоручује се индуктивни приступ. Ученици, из низа предочених примјера, идентификују језичке структуре и уоче правила која касније примјењују у пракси.

Грамматичке структуре се уводе постепено и примјењују на великом броју вјежбања базираних на реалним ситуацијама. Приликом објашњавања граматичких садржаја наставници треба да

сведу употребу сложене терминологије (метајезика) на минимум. Понављање већ познатих структура омогућава да ученици утврде оне дијелове које нису најбоље савладали у претходном периоду. Познавање граматичких правила није циљ наставе руског језика, стога не треба тражити од ученика да их репродукују уколико их правилно употребљавају.

Лексика је један од битних елемената у учењу страног језика. За објашњавање нове лексике, наставници треба да користе контекстуални приступ. Ученике треба подстицати на усвајање парадигми ријечи и колокација коришћењем савремених приступа настави лексике, нпр. креирањем мапа ума или мрежа. Ученици треба да имају своје рјечнике у које ће записивати ријечи. На почетку се служити илустрацијама у учењу ријечи, а касније повремено користити и неке синтагме, јер ученици често лакше памте синтагме, него појединачне ријечи.

Код исправљања грешака, наставник треба да буде обазрив. Ученике не треба прекидати због грешака које праве у току усменог излагања. Наставник треба да укаже на њих по завршетку излагања или да се користи методом тзв. корективне повратне информације. У писаним радовима, наставник треба да означи врсту грешке. Када је то могуће, треба пружити прилику ученицима да исправе грешке самостално или сарађујући/дискутујући са другим учеником/ученицима.

Препоручује се писано и усмено тестирање усвојености вокабулара и граматике у контексту, а не директним испитивањем значења ријечи и знања граматичких правила.

Домаћи рад, као наставак рада у школи, омогућава ученику континуитет у усвајању презентованог градива.

Домаћа задаћа не треба да буде обимна, али треба бити што редовнија. Треба водити рачуна да за израду домаће задаће ученик не уложи много свога времена.

Пројекти - Израда пројеката је веома корисна за ученике у настави руског језика. Оваква активност омогућава развијање самосталности и одговорности код ученика. Пројектни задатак треба да је јасно дефинисан, са детаљним упутством за израду и прилагођен способностима ученика. Наставник припрема и представља рубрику (захтјеве које треба испунити приликом рада на пројектном задатку) са којима упознаје ученике. Ученици могу реализовати пројектни задатак индивидуално, у пару или у групи (што зависи од плана рада наставника и договора између ученика и наставника). Завршетак рада на пројекту представљају презентације које ученик/пар/група реализују на часу. Презентације могу бити разноврсне (усмено, зидне новине, постери, итд). Домаћа задаћа не треба да буде обимна, али треба да буде што редовнија. Треба водити рачуна да за израду домаће задаће, ученик не уложи много свога времена.

Игре

Игре су постале саставни дио наставе страних језика и примјењују се на свим нивоима учења. Међутим, игре треба да буду добро осмишљене и да се проводе плански како не би биле циљ саме себи. Оне треба да имају и образовни циљ, што значи да ученици треба кроз игру и да уче. Игре у настави имају бројне предности. Поред језичких вјештина, ученици стичу ванјезичке квалификације које су значајне за живот, а то су, између осталог, способност за кооперацију, тимски рад и фер-плеј. Играма се поспјешује креативност ученика. Оне олакшавају успостављање контаката у разреду и могу позитивно утицати на понашање појединих ученика. Играма се могу увјежбавати и граматичке структуре и лексика. Игре поспјешују и интеграцију језичких вјештина. Такође, мотивишу ученике за учење и ослобађају их страха од потешкоћа које се јављају приликом учења страног језика. Због специфичности и мелодичности руског језика, а и у сврху упознавања културе, у настави се препоручује и употреба пјесама и пјесмица кроз које се вјежба флуентност, уче лексичке јединице везане за дате теме, вјежба интонација и слично.

Праћење, вредновање и оцјењивање

Приликом оцјењивања ђака, наставници треба да праве разлику између учених и научених структура. Учено градиво, на примјер, односи се на препознавање одређених глаголских

форми, док научно градиво подразумијева тачну употребу одређених глаголских форми у контексту. Када је ријеч о вокабулару, научно градиво се односи на учениково познавање значења ријечи, док усвојени вокабулар подразумијева употребу ријечи у различитим контекстима.

Праћење, вредновање и оцјењивање ученика је континуиран и сталан процес у настави руског језика. Наставник прати напредовање ученика током рада и води евиденцију о постигнућу сваког ученика појединачно. Вредновање постигнућа ученика се заснива на исходима учења. Наставници прате, вреднују и оцјењују ученике путем усмених и писаних провјера постигнућа у складу са важећим Правилником о оцјењивању ученика у основној школи и методици наставе руског језика.

Усмене провјере постигнућа се врше у току реализације наставних садржаја на часовима, тј. рада у пару, у групи и индивидуалног рада ученика. Наставник редовно прати и записује запажања о правилном изговору, јасном изражавању, правилној употреби граматике, богатству вокабулара, начину изражавања, сналажењу у разним ситуацијама. У току једног полугодишта, било би пожељно да наставник најмање два пута оцијени ученика према способностима за учествовање у говорној интеракцији и за усмено излагање. На почетку школске године наставници треба да упознају ученике са системом рада и оцјењивања. Поред контролних радова, писаних вјџби, тестова и других врста задатака, оцјењује се ученикова активност на часу. У том смислу би требало избјегавати класично усмено испитивање ученика, већ усмену оцјену извести на основу ученикове активности на часу. Уколико ученик није активан и не одговара на наставничково подстицање да се укључи у рад одјељења, наставник га може усмено испитати и на тај начин провјерити и вредновати његово знање. Као један од облика вредновања може бити и јавно или појединачно похваљивање ученика, при томе треба водити рачуна да похвала треба да буде заслужена и реална, те да се приликом изрицања похвале јасно нагласи разлог због кога се ученик похваљује.

Писане провјере постигнућа се реализују кроз низове задатака објективног типа, контролне радове, диктате и вишеминуутне провјере постигнућа, писање слободних или састава на задату тему, расправа и извјештаја, и сл. Приликом вредновања и оцјењивања води се рачуна о правопису, јасном изражавању мисли, логичком излагању идеја, граматичкој тачности, богатству вокабулара, конструкцији реченица, организацији текста. У току другог полугодишта потребно је реализовати један ЗОТ. Осим ове обавезне провјере, наставник може да планира и реализује и друге врсте писаних провјера, а у складу са методиком наставе руског језика и постигнућима и способностима ученика.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа треба да благовремено пружи повратну информацију (непосредно након активности ученика и/или у току обављања те активности). Информација треба бити конкретна (разумљива ученику и родитељу/старатељу) и односити се на активности и резултате рада ученика, а никако на ученикову личност. Приликом постављања питања, захтјева и задатака који ученици треба да рјешавају, треба водити рачуна да садрже и више нивое знања (анализа, синтеза, примјена).

ИСХОДИ УЧЕЊА:

Ученици шестог разреда основне школе ће моћи да савладају, у говорној и писаној комуникацији, програмске садржаје дате у Наставном плану и програму, развијајући и унапређујући истовремено све језичке вјештине. Ученици треба да препознају гласове, нагласак, ритам, интонацију руског језика и стекну навику слушања текстова на овом језику, да учествују у разговору и повезано говоре, да препознају смисао текста који садржи познате информације, као и да примјене основна правописна правила у састављању кратких (вођених или самосталних) текстова, превodeћи их са српски на руски. Ученици треба да разумију и користе познате свакодневне изразе и једноставне фразе које се односе на испуњавање конкретних потреба. Могу да представе себе и друге особе, и да одговарају на питања о себи и другима, и о особама које познају тј. стварима које посједују. Могу да воде разговор под условом да саговорник говори полако и разговорно и да је спреман да помогне, те да повежу наставне садржаје са властитим животним искуством (одговоре на питања о властитој породици, мјесту становања, властитом дому, школи, слободним активностима, и др).

ИЗВОРИ

- Уџбеници које је одобрило Министарство просвјете и културе Републике Српске
- Приручници, граматике и рјечници које је одобрило Министарство просвјете и културе Републике Српске